

روش‌های تحقیق در علوم اجتماعی و رفتاری

تألیف :

دکتر امین دائی‌زاده

مدرس دانشگاه تهران

دکتر حسین دائی‌زاده

عضو هیأت علمی دانشگاه آزاد اسلامی واحد بندرگز

دکتر معصومه باقرپور

عضو هیأت علمی دانشگاه آزاد اسلامی واحد بندرگز



عنوان و نام پدیدآور: روش‌های تحقیق در علوم اجتماعی و رفتاری / تألیف: دکتر امین دائی‌زاده، دکتر حسین

دائی‌زاده، دکتر معصومه باقرپور

مشخصات نشر: تهران: نشر روان، ۱۳۹۹

مشخصات ظاهری: چهارده - ۲۲۶ ص:، شکل، جدول، نمودار.

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۸۳۵۲-۴۶-۴

فهرست‌نویسی بر اساس اطلاعات فیبا.

موضوع: علوم اجتماعی -- تحقیق -- روش‌شناسی

موضوع: روان‌شناسی -- تحقیق -- روش‌شناسی

رده‌بندی کنگره: H۶۲

رده‌بندی دیویی: ۳۰۰/۷۲

شماره ثبت‌شناسی ملی: ۷۴۰۶۴۶۱

بیایید به حقوق دیگران احترام بگذاریم

مخاطب عزیز، این کتاب حاصل دسترنج چندین ساله مترجم و ناشر است. تکثیر آن به هر شکل و میزانی، بدون اجازه ناشر و مؤلف، و خرید و فروش آن کاری نادرست، غیرقانونی، و غیرشرعی است. پیامد این عمل ناصواب ماحضی اعتباری در فضای نشر و فروش کتاب می‌شود و می‌تواند زمینه‌ساز محیطی ناسالم جهت بی‌ارزش کردن حاصل دسترنج اندرکاران فعالیت‌های فرهنگی و اقتصادی در جامعه شود که در نهایت، به زیان خود شما و فرزندان‌تان منتهی شود.

سایت

www.Ravabook.com

پست الکترونیکی

ravan_shams@yahoo.com

روش‌های تحقیق در علوم اجتماعی و رفتاری

مؤلفان: دکتر امین دائی‌زاده، دکتر حسین دائی‌زاده، دکتر معصومه باقرپور

ناشر: روان

نوبت چاپ: اول، زمستان ۱۳۹۹

لیتوگرافی، چاپ و صحافی: طیف‌نگار

شمارگان: ۱۱۰۰

تعداد صفحات: ۲۴۰ صفحه

قیمت: ۵۰۰۰۰ ریال

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۸۳۵۲-۴۶-۴

ISBN : 978-600-8352-46-4

مرکز پخش: تهران - خیابان زرتشت غربی، بین خیابان پنجم و ششم، پلاک ۶۳

تلفکس: ۸۸۹۶۲۷۰۷

۸۸۹۶۵۲۲۸

۸۸۹۶۷۷۰۴

تلفن: ۹ - ۸۸۹۷۳۳۵۸

فهرست

سرسخن سیزده

■ فصل ۱: کلیات تحقیق

تحقیق.....	۱
مفهوم روش تحقیق.....	۱
تفاوت سؤال یا مسئله.....	۲
تحقیق علمی چیست؟.....	۲
طرح تحقیق.....	۳
مراحل انجام پژوهش علمی.....	۳
روش نگارش چکیده.....	۳
تفاوت چکیده و خلاصه.....	۳
چند نکته.....	۴
موضوع یابی و انتخاب موضوع تحقیق.....	۴
تنظیم عنوان تحقیق.....	۵
ویژگی های عنوان پژوهش.....	۶
محدوده موضوع.....	۶
روش نگارش مقدمه.....	۷
نگارش یک مقدمه مناسب.....	۷
بیان مسئله تحقیق.....	۸
اطلاعات زمینه ای در مورد موضوع مورد مطالعه.....	۹
نحوه نگارش بیان مسئله تحقیق.....	۹
ارزیابی بیان مسئله تحقیق.....	۱۰
روش نگارش ضرورت و اهمیت انجام تحقیق.....	۱۱
چند نکته.....	۱۲
ضرورت تحقیق.....	۱۲
ضرورت تحقیق در عمل.....	۱۲
روش نگارش اهداف تحقیق.....	۱۳

۱۴	شیوه نگارش اهداف تحقیق
۱۴	اهداف تحقیق به چه کار می‌آیند؟
۱۵	تقسیم‌بندی اهداف تحقیق
۱۵	راهنمای نگارش اهداف تحقیق
۱۶	انواع اهداف تحقیق
۱۶	نگارش اهداف اختصاصی
۱۶	نمونه اهداف تحقیق ۲
۱۷	پرسش‌ها یا سؤال‌های پژوهش
۱۷	نکاتی در مورد سؤال‌های اساسی پژوهش
۱۷	فرضیه‌های تحقیق
۱۷	رمینده‌های منطقی و ارائه فرضیه
۱۹	مفهوم فرضیه
۱۹	چند گونه از تعریف فرضیه
۱۹	تعریف فرضیه
۲۱	ویژگی‌های فرضیه
۲۲	نقش فرضیه
۲۳	اهمیت فرضیه‌ها
۲۳	تفاوت فرضیه با نظریه، قانون یا اصل (دلاور، پیش‌بینی ۹۶)
۲۴	ملاک آزمون‌پذیری فرضیه
۲۴	منطق تدوین فرضیه تحقیق
۲۵	کارکردهای فرضیه
۲۷	منابع تدوین فرضیه
۲۹	ملاک‌های تدوین فرضیه تحقیق
۳۰	الف) فرضیه تحقیقی (علمی)
۳۰	انواع فرضیه تحقیقی (علمی)
۳۰	ب) فرضیه آماری
۳۱	انواع فرضیه آماری
۳۱	آزمون فرضیه
۳۳	تعریف مفاهیم، اصطلاحات و متغیرهای تحقیق
۳۳	مفاهیم و متغیرها
۳۴	تعریف مفاهیم و متغیرها
۳۴	متغیر
۳۵	متغیرهای اساسی
۳۵	انواع متغیرها

۳۵	الف) طبقه‌بندی متغیرها بر حسب ماهیت متغیر
۳۵	انواع متغیرها (کمی و کیفی)
۳۷	ب) طبقه‌بندی متغیرها بر حسب نقش متغیر در تحقیق
۴۲	دسته‌بندی کلی تعریف واژه‌ها در تحقیق
۴۲	الف) تعریف مفهومی
۴۲	ویژگی تعاریف مفهومی مناسب
۴۳	چه چیزی تعریف مفهومی می‌گردد؟
۴۴	ب) تعریف عملیاتی
۴۴	انواع تعاریف عملیاتی
۴۵	مقیاس‌های اندازه‌گیری (مقیاس متغیر)
۴۷	شاخص‌سازی در تحقیقات اجتماعی
۴۸	۱. جایگاه شاخص‌سازی در تحقیق
۴۸	۲. تعاریف مفهومی و عملیاتی
۵۰	۳. تعریف شاخص
۵۰	۴. ویژگی‌های شاخص
۵۱	۵. اهمیت شاخص‌بندی یا شاخص‌سازی
۵۱	۶. روش‌های شاخص‌سازی

فصل ۲: مبانی نظری و پیشینه تحقیق ۵۷

۵۷	پیشینه تحقیق
۵۷	پیشینه‌نویسی در تحقیقات میدانی
۵۹	پیشینه مسئله تحقیق
۵۹	پیشینه پژوهش‌های مسئله
۶۰	دسته‌بندی پیشینه تحقیق
۶۳	نمونه ارزیابی و جمع‌بندی از پیشینه تحقیقات
۶۳	روش‌های مرسوم دسته‌بندی پیشینه‌ها
۶۴	مقایسه چارچوب نظری و پیشینه تحقیق
۶۵	نحوه تهیه پیشینه پژوهش
۶۵	الف) چرا باید پیشینه تهیه شود؟
۶۶	ب) درباره چه مطلبی یا موضوعی باید پیشینه تهیه کنید؟
۶۶	ج) کدام قسمت از یک پیشینه اهمیت دارد؟
۶۷	د) پیشینه‌ها را چگونه تنظیم کنیم؟
۶۷	ه) پیشینه خوب را از کجا جستجو کنیم؟

۷۰	منابع اطلاعاتی برای بررسی پیشینه تحقیق
۷۰	اطلاعات و آگاهی‌های نظری
۷۱	تمرین و بررسی
۷۱	مطالعه موردی ۱
۷۱	مطالعه موردی ۲
۷۱	مبانی نظری
۷۲	خواندن
۷۳	متن‌ها از کجا پیدا می‌شوند؟
۷۳	مصاحبه اکتشافی
۷۴	ارکان اساسی در مبانی نظری و تجربی
۷۴	روش‌های نظری تحقیق
۷۵	مبانی تجربی تحقیق
۷۶	چارچوب مفروضه
۷۶	زمینه‌سنجی
۷۷	چارچوب نظری چیست؟
۷۷	آیا آوردن چارچوب نظری در تحقیق ضرورت دارد؟
۷۷	آیا طراحی چارچوب نظری برای یک تحقیق یا پایان‌نامه ضرورت دارد؟
۷۸	چارچوب نظری چه فایده‌ای برای تحقیق دارد؟
۷۹	کدام چارچوب نظری برای موضوع تحقیق مناسب است؟
۷۹	چارچوب‌های نظری عمده در علوم اجتماعی کدامند؟
۸۰	در تدوین چارچوب نظری از چند نظریه استفاده شد؟
۸۰	همگرایی یا واگرایی نظریات در چارچوب نظری چه معنایی دارند؟
۸۰	تعاریف مفهومی و چارچوب نظری در تحقیقات میدانی
۸۱	غناي اطلاعات در چارچوب نظری
۸۲	فواید چارچوب نظری
۸۲	مفهوم‌سازی در چارچوب نظری تحقیق
۸۳	تفاوت چارچوب نظری و مدل مفهومی
۸۳	چارچوب نظری
۸۵	نمونه: ارائه یک نمونه خلاصه از نظریات کلاسیک

■ فصل ۳: روش‌شناسی تحقیق

۸۹	روش تحقیق
۸۹	شرایط تحقیق

۸۹	ویژگی‌های تحقیق
۹۰	ماهیت تحقیق
۹۰	دسته‌بندی روش‌های تحقیق
۹۰	الف) طبقه‌بندی تحقیقات بر مبنای استفاده یا هدف
۹۱	تحقیقات بنیادی (پایه‌ای)
۹۱	تحقیقات کاربردی
۹۲	تحقیق توسعه‌ای
۹۲	تحقیق عملی / اقدام‌پژوهی
۹۳	تحقیق ارزیابی
۹۳	ب) طبقه‌بندی تحقیقات بر مبنای ماهیت و روش گردآوری داده‌ها
۹۳	۱. تحقیق تجربی (آزمایشی)
۹۴	روش‌ها و طرح‌های اجرای تحقیق تجربی
۹۴	تحقیقات صیفی و غیرآزمایشی
۱۰۲	ج) تقسیم‌بندی روش‌ها با توجه به میزان تمرکز بر پدیده‌های مورد بررسی
۱۰۲	۱. با توجه به میزان تمرکز بر پدیده (عمق) مورد نظر: الف) پنهانگر، ب) ژرفانگر
۱۰۳	۲. با توجه به ماهیت: الف) کیفی، ب) کمی
۱۰۳	د) تقسیم‌بندی روش تحقیق با توجه به زمان
۱۰۳	۱. مطالعات مقطعی
۱۰۴	۲. مطالعات طولی
۱۰۴	ه) روش تحقیق با توجه به معیار گستره علم (محدود، نسبتاً گسترده، گسترده، وسیع، بسیار گسترده)
۱۰۵	روش تحقیق کمی و ویژگی‌های آن
۱۰۵	سنجش مفاهیم
۱۰۶	تعیین علیت
۱۰۶	تعمیم‌دهی
۱۰۶	تکرارپذیری
۱۰۷	تمرکز بر افراد
۱۰۷	معیارهای مقبولیت تحقیق
۱۰۷	الف) اعتبار درونی
۱۰۷	عوامل مؤثر بر اعتبار درونی
۱۰۹	ب) اعتبار بیرونی
۱۰۹	عوامل مؤثر بر اعتبار بیرونی
۱۱۰	اعتبار صوری و اعتبار محتوایی
۱۱۰	اعتبار صوری
۱۱۰	اعتبار محتوایی

تقدیم به همه اندیشه‌سازان

سرسخن

کتاب پیش روی شما نوشته‌ای مختصر، مشتمل بر مجموعه‌ای از موضوعات و مباحث نظری و عملیِ روش‌های تحقیق در علوم اجتماعی (جامعه‌شناسی) و زمینه‌های مطالعاتی رشته‌هایی مانند علوم تربیتی، علوم انسانی، روان‌شناسی، مدیریت و ... است. هدف از تألیف این کتاب، این است که دانشجویان با کم‌ترین مراجعه به استاد بتوانند مباحث مربوط به پژوهش و پژوهشگری را بیاموزند، و به چهارم تبدیل کنند. درس گفتار پیش روی شما می‌تواند برای اهل فن تحقیق، دانشجویان، دانش‌پژوهان، پژوهش‌گزاران، مدرسان روش تحقیق، به کار آید. این کتاب گام به گام همه مراحل و روش‌های انجام و ارائه گزارش پژوهش، رساله و پایان‌نامه‌نویسی را پیش روی خوانندگان قرار داده است. بخشی از مطالب، فصل‌های کتاب حاضر پیش‌تر به صورت درس گفتار در کلاس‌های درسی یا کارگاه‌های آموزشی مطرح شده و مورد نقد و ارزیابی و پرسشگری دانشجویان و متخصصان اهل فن واقع شده است. پشوانه متن حاضر حاصل حدود سه دهه فعالیت‌های علمی، عملی و تجربه تدریس مؤلفان در رشته علوم اجتماعی و علوم تربیتی است. این کتاب از ویژگی‌های زیر برخوردار است:

۱. بر اساس سرفصل‌های رشته علوم اجتماعی و علوم تربیتی و رفتاری نگاشته شده است.
۲. تلاش شده تا کتاب بر اساس راهنمای عملی یک پایان‌نامه و رساله دانشگاهی نوشته شود.

۳. مستندسازی داده‌ها و یافته‌ها (مرجع و رفرنس‌نویسی) بر اساس (APA) می‌باشد.
۴. با توجه به این که هدف اساسی از تألیف کتاب، تهیه یک درسنامه برای پژوهش و پژوهش‌نامه‌نویسی بود، کتاب به صورت درسنامه تهیه و ضمن رعایت توالی اجرای روش تحقیق، کار آموزش، تدریس و یادگیری را برای استادان و دانشجویان آسان می‌کند.